

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 156/2023-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., Havlíčkova 16, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Piešťany (Okresného súdu Trnava) v konaní sp. zn. 4Csp/36/2018 v období po právoplatnosti nálezU Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 205/2020 zo 4. februára 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Piešťany v konaní sp. zn. 4Csp/36/2018 v období po právoplatnosti nálezU Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 205/2020 zo 4. februára 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **1 000 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezU.
3. Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezU.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. marca 2023 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote

podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“). Tiež navrhovala priznať jej finančné zadost'učinenie 3 230 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v právnom postavení žalobkyne 27. augusta 2018 podala na okresnom súde žalobu o určenie, že zmluva o hotovostnom úvere a zmluva o revolvingovom úvere č. 4408008637, ktorá bola uzatvorená medzi ňou a žalovaným 4. augusta 2014, je bezúročná a bez poplatkov podľa zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

3. Ústavný súd v poradí prvej ústavnej sťažnosti sťažovateľky spomínaným nálezom vyhovel a vyslovil porušenie zbytočných priet'ahov v namietanom konaní, prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov, priznal sťažovateľke finančné zadost'učinenie 500 eur a náhradu trov konania. Nález ústavného súdu nadobudol právoplatnosť 4. marca 2021. V poradí druhú ústavnú sťažnosť sťažovateľky ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 4/2022 z 20. januára 2022 odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

4. Sťažovateľka argumentuje, že aj napriek nálezu ústavného súdu namietané konanie trvá neprimerane dlhú dobu a predĺžilo sa o ďalšie dva roky, pričom dosiaľ nebolo vo veci meritórne rozhodnuté. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti výslovne uviedla, že touto ústavnou sťažnosťou napadá len obdobie dopadajúce na konanie odo dňa právoplatnosti spomínaného nálezu (bod 43 ústavnej sťažnosti). Okrem iného tvrdí, že v namietanom konaní opakovane dochádza k odročovaniu pojednávania. Po právoplatnosti nálezu ústavného súdu bol okresný súd nečinný a prvý termín pojednávania bol nariadený na 23. marec 2023.

5. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 156/2023 z 29. marca 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že z dôvodu disciplinárneho konania vedeného proti zákonnému sudcovi je spis na Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky.

III.

7. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 2 ods. 32 zákona č. 371/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva z Okresného súdu Piešťany na Okresný súd Trnava.

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 38 ods. 2 listiny) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). To isté platí aj vo vzťahu k čl. 47 charty (III. ÚS 599/2021).

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Prihliada sa aj na význam konania pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

10. Predmetom konania je posúdenie, či zmluva o hotovostnom úvere a zmluva o revolvingovom úvere je bezúročná a bez poplatkov. Spotrebiteľské spory patria medzi bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov, a preto tento spor ústavný súd nekvalifikuje ako zložitý po skutkovej ani právnej náročnosti. Rovnako judikatúra v spotrebiteľských veciach pokročila a napomáha všeobecným súdom pri rozhodovaní tej-ktorej problematiky. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na celkovú dĺžku konania.

11. Ústavný súd hodnotil dĺžku namietaného konania po právoplatnosti nálezu ústavného súdu (4. marca 2021) v trvaní viac ako dva roky. Okresný súd v namietanom konaní nariadil termín pojednávania a následne ho opakovane zrušil, pretože za zákonnú prekážku považoval vyhlásenie mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky. Uznesenie vlády Slovenskej republiky o vyhlásení mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky údajne zákonnému sudcovi bránilo vec rozhodnúť v zmysle § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícií a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“). Okresný súd zrušil termín pojednávania nariadený na 26. marec 2021, 17. august 2021, 2. november 2021, 25. január 2022, 7. apríl 2022, 30. august 2022 a 23. marec 2023 (bod 46 a bod 62 ústavnej sťažnosti).

12. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uznáva, že obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát úplnej zodpovednosti za nadmernú dĺžku namietaného konania (rozsudok ESLP z 8. februára 2022 vo veci Q and R proti Slovinsku, sťažnosť č. 19938/20, § 80). Je nepochybné, že nepriaznivá epidemiologická situácia prispela k celkovej dĺžke konania, no podľa rozhodovacej činnosti ústavného súdu aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, a preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021, III. ÚS 28/2023), a teda nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov a nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020, III. ÚS 695/2021). Ústavný súd tiež konštatuje, že dĺžka súdneho konania by mala v „rozumnej miere“ zodpovedať intenzite faktorov, ktoré môžu konanie predlžovať (III. ÚS 577/2022, III. ÚS 704/2022, III. ÚS 190/2023). V súlade s judikatúrou ESLP je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok ESLP z 29. mája 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81). Ústavný súd konštatuje, že uvedené ustanovenie zákona č. 62/2020 Z. z. nebránilo všeobecnému súdu uskutočňovať pojednávania, ale, naopak, uvedené ustanovenie obmedzovalo uskutočňovanie pojednávania na nevyhnutný rozsah. Ústavný súd vo veci sťažovateľky nezistil žiadnu objektívnu prekážku, ktorá by bránila riadnemu ústnemu prejednávaniu sporu (III. ÚS 618/2022, II. ÚS 516/2022). Minimálne

od 22. februára 2022, keď došlo k zrušeniu núdzového stavu vyhláseného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 695 z 24. novembra 2021, mohol okresný súd v namietanom konaní plynulo vykonávať procesné úkony.

13. Ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (III. ÚS 635/2022, III. ÚS 660/2022). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty (čl. 17 Civilného sporového poriadku).

14. Ústavným súdom posúdené okolnosti odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva podľa čl. 47 charty. Ústavný súd v spomínanom náleze už vyslovil príkaz okresnému súdu vo veci konať a tento príkaz dopadá aj na nástupnícky Okresný súd Trnava, preto už ústavný súd novo príkaz nálezom neformuloval.

IV.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

16. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 3 230 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Stav právnej neistoty nezanedbateľne vplýva na kvalitu života sťažovateľky. Dôvera spotrebiteľov v produkty (tu úverová služba) je mimoriadne dôležitá obzvlášť, ak spotreba participuje vysokou mierou na tvorbe hrubého domáceho produktu. Vysoký záujem Európskej únie na zvýšení životnej úrovne spotrebiteľov je výslovne zakotvený v charte, podľa ktorej (čl. 38) *Politiky Únie zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa*. Možno dedukovať umocnený význam sporu pre sťažovateľku (III. ÚS 190/2023). Je neakceptovateľné, aby na posúdenie rozsahu jej záväzku čakala päť rokov. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania, povahu a význam dotknutých práv, namietanú dĺžku konania, už raz priznanú satisfakciu, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke 1 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

V.

17. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 530,86 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších

predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) vrátane 20 % DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2023

Robert Šorl
predseda senátu